

Az Oktatásügyi Minisztérium Szemléltető Filmkirendeltsége
diafilm sorozatából

287. szám.

N O R V É G I A

Földrajzi sorozat: 70.
Készült: 1955. évben.

I. Hegy- és vízrajz.

1. Norvég hegyvidék.

Norvégia a Skandináv félsziget nyugati részén terül el. Majdnem teljes egészében magas hegység borítja. Ez a geológiai ékor első felében kialakult Irországtól és Skóciától áthúzódó ún. Caledoniai hegység fennmaradt tönkjéből áll. Azóta főleg a Ny-i oldal igen erőteljes gyűrődéseknek és letarolásnak is ki volt téve. Egy igen sajátos magashegységi részletet mutatunk be.

2. Döraavölgy. /Jégkeptatta hegyhát./

A hegyvonulatot mindenütt a nagy vonások, a merész kialakulás halma jellemzi. A jégkorszakban az egész félsziget a központi jég birodalma volt. Így a letarolás nyomta rá bélyegét, surolta simára, keptatta élesre a felszíni, mindenütt száiban álló, szilárd kőzetet. Képünk egy ilyen sajátos - a jég letaroló hatását nyilvánvalóan magánviselő-vonulattömböt ábrázol.

3. Nærøfvölgy.

A magashegységi tájat igen gyakran völgyek szabdalják fel. A völgyek mindenütt mély teknős völgyek. Rendkívül meredek, magas, majdnem teljesen sima oldalfalakkal. Ezek tárják fel, teszik lehetővé a közlekedést a különben megközelíthetetlen mögöttes területek felé.

4. A fjeldek.

Norvégia általános arculatára azonban /főleg D-ebbren/ a hegyvonulatok közé ékelt magasföldek az ún. fjeldek nyomják rá bélyegüket. Ezek terjedelmes, néhol apró mélyedésekkel, esetleg enyhébb háttakkal tarkított hullámos fennsík. A képen jól látható a terület fennsík jellege.

5. Buargleccser.

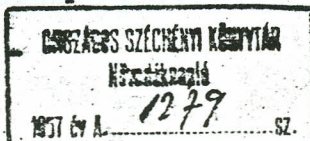
A fjeldet /magasföldet/ sek helyütt óriási kiterjedésű firnmezők borítják. A kietlen, hóval borított firnmezőből minden irányba szétterjedő gleccsernyelvek ereszkednek alá. Ezek az ún. skandináv típusu vagy platógleccserek több mint 500 km²-nyi területet vonnak be firnrel és jéggel.

6. Glittertind.

Norvégia D-i részén az egyhangu fjeldet magas, különös formájú gerinces csucsek bontják meg. Ezek közül a legmagasabbat, a rengeteg kirándulót vonzó, megragadó tájéki szépségekben bővelkedő, világhírű Glittertindet mutatja be képünk.

56-13343/287.

- 1

7. Egy hegyi folyó.

A Skandináv-félsziget folyói már a félsziget alakja miatt is rövidnek, de a bőséges csapadék miatt igen bővizűek. Igazi vadul rohanó, sebes sodru hegyi folyók, amelyek az eljegesedés miatt még kialakulatlan esésgörbéjűek. Képünk E-Norvégiából mutat be egy festői szépségű folyót.

8. Vizesés Hardangerből.

A kialakulatlan esésgörbe miatt a folyók a nagy szintkülönbségeket vizesésekkel küzdik le, természetes akadályait alkotva így a hajózásnak. De ugyanakkor fontos energiakészletet is jelentenek az ipar számára. A vadregényes vizesés Hardanger tartományból való.

9. Mérok tó.

Az É-i és ÉK-i norvég tájnak a tó is állandó tartozéka. A tavak glaciálisan előképzett tektonovölgyeknek, a kisebb-nagyobb beszakadásoknak mélyebb részeit töltik ki. A D norvégiai Geiranger tartományból a festői Mérok tavat mutatja be.

10. A dél-norvég partok.

A képen látott különleges partalakulás főleg a DNy-i partokon lelhető fel. Az un. séreket főleg a tengeri abrázio alakította ki. Ezek igen becses bizonyítékai a tudománynak, mert híven mutatják a földtörténeti időkben bekövetkezett különböző szintingadozásokat, sőt azok mérvére, időtartamára is felvilágosítást nyerhetünk tanulmányozásukkal. A szinlák tanúsága szerint pl. Skandinávia ma enyhén felboltozódó lassu emelkedésben van az évszázados szárazulatképző erők hatására.

11. Lysefjord.

A norvég partvidék legjellegzetesebb alakulatai azonban a fjordok. A fjordokról tudnunk kell, hogy ezek régi gleccsereknek a tenger által elárasztott völgyei. A tenger a magas hegység gleccservölgyeibe benyomulva, vadul szaggatott, sokszorosán szétágazó, néha kiszélesedő, de legtöbbször keskeny és mély, ugyanakkor meredek falu öblöket alkotott. Képünk csak izelítőt kíván adni a partvidék egyik vonzó fjordjáról.

12. Lysebotn-fjord.

Képünkön jól kivehető, hogy a fjordok általában mélyen benyomulnak a szárazföldre. Jellemző még, hogy igen gyakran medencékre oszlanak, vizük mindenütt nagyon mély. Torkolatukat - mint a képen látható Lysebotn-fjordét is - magasra kiemelkedő sziklaküszöb zárja el, a fennsík felé pedig hosszanti völgyben folytatódnak.

II. Növényzet.

13. A Föld legészakibb fája.

A Föld legészakibb fáit látjuk. A Golf-áram hatására az erdők északi határa a sarkkörön túl is terjed /É sz. 71°/ a tengerparti keskeny sávban. Ettől távolodva a növénytakaró moha és zuzmó.

14. Nyirfaerdő Tromsónél.

A tundra övét kb. Tromsø magasságában /É sz. 68°/ a nyirfaerdő

váltja fel. Beljebb a fjeldek felé a szokványos havasi növényzet van uralmon, ez csak nyári legeltetésre ad alkalmat.

15. Hadelandi erdő.

Kb. Trondheim /É.sz. 64°/ szélességétől D-re már sűrű erdőségeket alkotó lombos /nyír/ és tűlevelűekből álló erdő borítja a tájat. Az erdőnek igen dús az aljnövényzete, főleg hangafélékből és bogys növényekből álló cserjés.

III. Település, lakosság.

16. Lapp tábor.

É-Norvégiában kb. 25.000 lapp család él. Rendkívül sajátos nyári sátraikban látjuk őket. Télen kezdetleges földkuhnyókba húzódnak, nomád életet élnek. Rénszarvas tényésztéssel és erdőkitermeléssel foglalkoznak. A rénszarvas tényésztés ugyszólván minden szükségletüket fedezi. Mongol eredetű nép, mely a magyarral rokon finn-ugor nyelvet beszéli.

17. "Aal" település Közép-Norvégiából.

Egy közép-norvégiai települést ábrázol a kép. A természetes építőanyag errefelé mindenütt a fa. Különös a házak építésmódja. A lehántolt fenyőfákból képezik ki a falakat, a közfalakat, a mennyezetet és a tetőt is. A települések nagyon gyérek, egy km²-re 9 fő jut.

18. Norvég paraszt leányával.

A gazdagon himzett népviselet kiemeli a szelid leányarc szépségét, valamint a természet erőivel nehezen küzdő apának erőteljes, markáns vonásait.

IV. Földművelés, halászat.

19. Kévesorok a dél-norvég földeken.

D-en, kisebb területen a gleccserhordalékból álló vékony talajtakaró némi földművelést is lehetővé tesz. A gabonaneműek közül az árpa, a rozs és a zab érik be, azonkívül kevés takarmányt is termesztenek. A földművelést nem annyira a magas É-i fekvés, sem a zord éghajlat teszi lehetetlenné, hanem a mindenütt felszinen levő, letarolt, kemény kőzet uralma.

20. Halászat a Lofot szigeteken.

Sokkal nagyobb a jelentősége a nép főfoglalkozását képező halászatnak. Nagyarányu a hering- és a cethalászat. A halat ma már ngyüzemek dolgozzák fel és tartósítva szállítják szerte az egész világra. Képünk a Lofot szigetekről mutat be egy halfeldolgozó telepet.

21. Norvég halászhajóraj.

Igen fejlett a norvég hajóipar. Az összes világtengert bejárják hajói. Közöttük sok még a vitorlás, amint azt képünk is mutatja. A hajók nemesak a norvég fát és a halipar termékeit szállítják, hanem idegen kikötők részére bérszállítást, fuvarozást is vállalnak, s így nagy forgalmat bonyolítanak le.

V. Városok.

22. Oslo.

Oslo városának kikötőrészelete és a rakpart látható az ott horgonyzó kisebb-nagyobb gőzösökkel. Oslo Norvégia fővárosa, az Oszle-fjord mélyen benyuló öblében fekszik. Forgalmas kikötő és vasuti csomópont. Jelentős hajó-, alumínium- és papíripára van. Lakó-sainak száma közel 300 000.

23. Hammerfest.

Hammerfest a Föld egyik legészakibb városa. Turisták ezrei keresik fel, hogy az északi fényben és az éjjeli Napban gyönyörködhes-senek. A hering- és cethalásznak is kiinduló pontja. Lakósaí-nak száma 4 000.

24. A Lofot szigetek.

A Lofot szigetek Norvégia fennhatósága alá tartoznak. Igen híres gyönyörű hegyvidékéről, mely gabbroból és gneiszből áll. A jégkori eljegesedés emlékeit festői gleccserek elevénitik meg.

25. Gleccserek a Spitzbergákon.

Norvég névén Svalbard szigetnek hívják. Magasan az É-i Jeges-ten-gerben fekszik. A halászok régente csak nyáron keresték fel. Ujabban azonban igen gazdag szénmezőket fedeztek fel három kü-lönböző szintben: karbon, jura és harmadkori rétegekben. Ezek feltárása, valamint tudományos megfigyelések végzésére állandó település létesült. Rögös hegyvidékeit vad szakadékok árkolják. A hegytetőkről igen sok gleccser ereázkedik alá.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Heitter Imre

